वेददी० ताश्च याज्याः सूक्तविशेषात्मका गोत्रभेदेन भिन्नरूपाः "एकादश प्रयाजाः तेषां प्रैषाः प्रथमं प्रैषसूक्तमुक्तं द्वितीये। अध्वर्युप्रेषितोमैत्रावरुणः प्रेष्यति प्रैषैर्होतारम्। होता यजत्याप्रीभिः प्रैषलिङ्गाभिः" इत्युपक्रम्य "समिद्धो अग्निरिति" शुनकानां "जुषस्व नः समिधमिति वशिष्ठानां, "समिद्धो अद्येति" सर्व्वेषाम् यथाऋषि वा" इति आश्व० श्रौ० गोत्रभेदेन सूक्तभेदस्योक्तेः। अत्र नारायणवृत्तिः। "यो यस्य ऋषिस्तदानुगुण्यं यथर्षिशब्देनोच्यते तथा वाऽऽप्रीसूक्तं ग्रहीतव्यम्। स्वयं वा ऋषिनामधेयस्यानुगुणा आप्र्यः कर्त्तव्या इत्यर्थः। तत्र भगवता शौनकेन यथाऋषिपक्षे आप्रीविवेकार्थमेव श्लोक उक्तः। "कण्वाङ्गिरोऽगस्त्यशुनका विश्वामित्रोऽत्रिरेव च। वशिष्ठः कश्यपो वाध्र्यश्वो जमदग्निरथोत्तमः"। तत्र दशानां सूक्तानां प्रथमं कण्वानाम् "समिद्धो न आवह" इति। द्वितीयं तद्वर्जितानामङ्गिरसाम्, "समिद्धो अग्न आवह" इति। तृतीयमगस्त्यानाम्, "समिद्धो अद्य राजसि" इति। चतुर्थं शुनकानाम्, "समिद्धो अग्निर्निहितः" इति। पञ्चमं विश्वामित्राणाम्, "समित्समित्सुमनाः" इति। षष्ठमत्रीणाम्, "ये समिद्धाय शोचिषे" इति। सप्तमं वशिष्ठानाम्, "जुषस्व नः समिध" इति। अष्टमं कश्यपानाम् "समिद्धो विश्वतस्पतिः" इति। नवमं वाध्र्यश्वानाम्, "इमां मे अग्ने समिधं जुषस्वेड" इति। शुनकवाध्र्यश्वानाम् भृगूणां दशमं, "समिद्धो अद्य मनुषो दुरोणः" इति यथर्षिपक्षे विवेकोऽयम्"।

आप्रीत त्रि० आ+प्री—क्त। १सम्यक्प्रीते २ईषत्प्रीते च। भावे क्त। सम्यक्प्रीतौ न०।

आप्रीतप पु० आप्रीतं पाति पा—क। विष्णौ "अथ यद्याप्याय्यमानः किञ्चिदाप्रद्येत विष्णवआप्रीतपाय स्वाहेति जुहुयात् विष्णुर्हि स तर्ह्याप्रीतपा भवत्यपपाप्मानं हत उपैनं यज्ञोनमति" शत०ब्रा०। क्विप्। आप्रीतपा अप्यत्र।

आप्लव पु० आ+प्लु—घञभावपक्षे अप्। १स्नाने, जलानां सर्व्वतः समुच्छलने। ल्युट् आप्लवनम् तत्रैव न०।

आप्लवव्रतिन् पु० आप्लवः समावर्त्तनस्नानमेव व्रतमस्त्यस्य इनि। स्नातके गृहस्थभेदे यस्तु वेदानधीत्य दारपरिग्रहार्थं कृतसमावर्त्तनस्नानः दारलाभात् प्राक् स्मार्त्तं व्रतविशेषमाचरति तादृशे द्विजे "अलाभे चैव कन्यायाः स्नातकव्रतमाचरेत्" स्मृत्युक्तं व्रतं च दर्शितं विधानपा० यथा "स्नात्वैवं विधिना काले मासमात्रमपि द्विजः। अनाश्रमी न तिष्ठेत्तु सुखस्थस्तु प्रयत्नवान्। निःस्वोरोगार्दितोभीत आपन्नोऽन्यैश्च कारणैः। स्नातकः प्रयतो वह्निं न त्यजेदिति वै श्रुतिः। नित्यदा ब्रह्मचारी स्यात् पञ्चयज्ञपरायणः। जपतीर्थरतोवा स्यात् स्नातकोलौल्यवर्ज्जितः। श्राद्धे निमन्त्रितो गच्छेत् कुर्य्यात् षट्कर्म्म च द्विजः। येन केनाप्युपायेन व्रतचर्य्यां न लोपयेत्। शकलान् जुहुयात् प्रातः" स्मृतिः अत्र प्रातरितिविशेषणात् न सायम्। तेन प्रातः सन्ध्यामुपास्याग्निकार्य्यं कृत्वा शकलहोमः कार्य्यः तन्मन्त्राश्च तैत्तिरीयारण्ये पठिताः "दैवकृतस्यैनसोऽवयजनमसि स्वाहेत्यादिकाः। तदीय होमद्रव्यविशेषोबौधायनेनोक्तः "सएष उपनयनप्रभृति व्याहृतिभिः षड्भिरेव समिद्भिः आ समावर्त्तनात्। समावर्त्तनप्रभृति आज्येनैव आ पाणिग्रहणात्। पाणिग्रहणप्रभृति व्रीहिभिर्यवैर्वा व्यस्तेनैकेन पञ्चाहुती र्जुहुयात्" "वैश्वदेवं गृहस्थस्य प्रत्यहारम्भणं भवेत्। स्नातकेनापि तत्कार्य्यं पृथक्पाको गृहे यदि" शौनकः। "यज्ञोपवीतद्वितयं सोदकं च कमण्डलुम्। छत्रञ्चोष्णीषमाले च पादुके चाप्युपानहौ। रौक्मे च कुण्डले वेणुं कृत्तकेशनखः शुचिः। स्वाध्याये नित्ययुक्तः स्यात् बहिर्माल्यञ्च धारयेत्। शुक्लाम्बरधरोनित्यं सुगन्धः प्रियदर्शनः। न जीर्णमलवद्वासा भवेच्च विभवे सति। न रक्तमुल्वणं चान्यधृतं वासो न कन्थिकाम्" कूर्म्मपु०। "उपानहौ च वासश्च धृतमन्यैर्न धारयेत्। उपवीतमलङ्कारं स्रजं कनकमेव च" मनुः। "स्नातः समुद्वहेत् कन्यां प्रव्रजेत्तदनिच्छुकः। वनस्थो वा भवेद्विप्रः सुखस्थो विधिना शुचिः। अनाश्रमी न तिष्ठेत दिनमेकमपि द्विजः। आश्रमेण विना तिष्ठन् प्रायत्तीयते हि सः" इति विधा पा० धृता स्मृतिः। तस्य कन्यालाभार्थं काम्यजप उक्त ऋग्विधाने "सुषुमं प्रजपेत् सूक्तमथ सम्यक् शिवालये। अयुतं तु जपेत् कन्यां षण्मासात् लभते नर" इति।

अत्रानाश्रमदोषविषये किञ्चिदुच्यते स्नातको हि गृहस्थभेदोद्विजातिमात्रः समावर्त्तनस्नानस्य तेषामेव सम्भवात्। अतस्तद्विषयकमेवानाश्रमादिदोषोत्कीर्त्तनम्। तथा हि विधानपारिजातधृतयोः स्मृत्योः "स्नात्वैव विधिना काले" इत्यादौ स्नातः समुद्वहेत् कन्यामित्यादौ चोपक्रमे द्विजातिविषयकत्वावगमेन उपसंहारे अनाश्रमदोषकीर्त्तनं तद्विषयकमेव उपक्रमोपसंहारयोरेकविषयकत्वौचित्यात्। एतेन "स्वीकरोति यदा वेदं चरेद्वेद-